

J. Vanhouten

Met 'kist' en kijker door Zuid-Andalusië

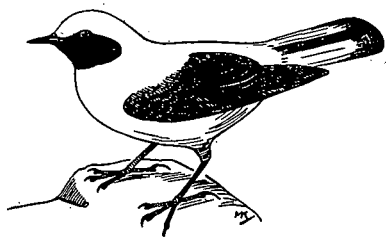
Nauwelijks waren mijn vrouw en ik van een 3 maandse voorjaarsvacantie in zuid-Spanje teruggekeerd, of wij lazen in 'Natura' en ook in 'Het Vogeljaar' een oproep aan alle natuurliefhebbers om de z.g. 'Marismas van Hinojos' in zuid-Andalusië veilig te stellen door financiële steun te verlenen. In april en mei hebben wij de gelegenheid gehad deze streken te bezoeken met 'Kist' en kijker en wij kunnen de verzekering geven, dat wij daar intens genoten hebben van de zeer rijke vogelwereld. Over de bijzonder mooie plantenwereld, die wij in al zijn fleurige pracht aantreffen en waarvan wij evenzeer intens hebben genoten, hebben wij met geen enkel woord gerept, omdat wij ons in dit verslagje wilden beperken tot de vogelwereld. Met behulp van de onvolprezen 'Kist' konden (meestal) zonder veel moeite de ons nog onbekende vogelsoorten op naam worden gebracht.

Laten wij eerst iets vertellen over de Marismas de Hinojos (spreek uit: inóchos), waarvan het bestaan als toevluchtsoord voor zeer vele vogels bedreigd wordt. Dit moerasgebied (marisma = moeras) grenst aan het onlangs tot stand gekomen 'Natuurreservaat', bekend als Coto Doñana. Natuurreservaat hebben wij met opzet tussen aanhalingstekens geschreven, want in Spanje is (evenals in Frankrijk) het begrip vogelbescherming zo goed als onbekend. Daarom heet Coto Doñana officieel: 'Biologisch Station'. Toch is Coto Doñana reeds eeuwenlang een reservaat, maar in een geheel andere betekenis, dan wij daaraan hechten. In het spaans betekent nl. coto:

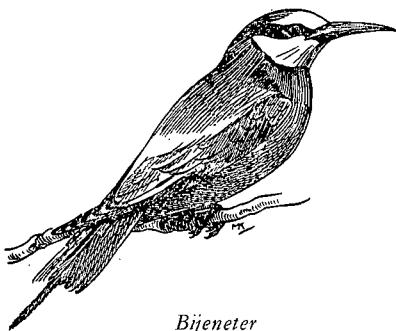
een gebied gereserveerd voor de privé-jacht. Deze coto was gereserveerd voor de hertogen van Medina Sidonia, uit welk geslacht o.a. de bevelhebber van de Onoverwinlijke Vloot stamde. Een dezer hertogen noemde deze coto naar zijn hertogin, Ana geheten. Doñana (spreek uit: donjána) is samengetrokken uit: Doña Ana. Wie de opvattingen van Spanjaarden over jacht en natuurbescherming kent, weet meteen dat een coto het tegenovergestelde is van wat wij onder een reservaat verstaan.

Het Biologisch Station Coto Doñana bestaat voor een klein deel uit écht moerasgebied (marisma). Het westelijk deel is een steppeachtige zandige woestenij, in het zuidwesten grenzend aan de kuststrook. Deze bestaat uit een hoge duinrij met ervoor een prachtig breed zandstrand. Dit strand, gelegen aan de Atlantische Oceaan, is men bezig te exploiteren voor het toerisme, een belangrijke bron van deviezen voor Spanje. Grote hotels met alles wat daarbij behoort zijn reeds in aanbouw.

Het oostelijk deel van Coto Doñana grenst

Blonde tapuit

Bijeneter

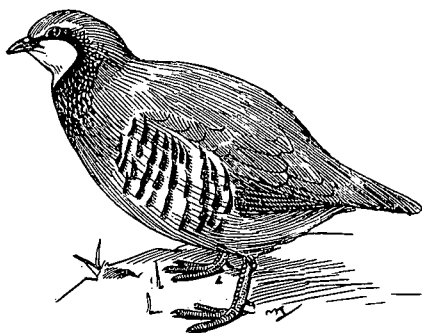
aan een uitgestrekt moerasgebied: de Marismas, die ook in droge zomers grotendeels nog moerassig blijven. Het westelijk deel van deze Marismas, dus grenzend aan Coto Doñana, behoort bij het dorpje Hinojos, dat ruim 30 km verder noordelijk ligt. De Marismas, die verder oostelijk liggen, zijn voor een zeer groot deel al in cultuur gebracht. Ontwatering zowel als bevoeiing in de droge zomer, maken het mogelijk dat er vele nieuwe landbouwnederzettingen zijn gesticht. De boeren verbouwen tarwe, gerst en op bevoeide percelen: rijst.

Dit alles verschaft voedsel en werkgelegenheid voor het zich snel ontwikkelende Spanje. Door dit nieuw-gewonnen boerenland stroomt de Guadalquivir traag zee- waarts. Geen wonder, dat de kans groot is dat de ontginningswoede zich ook op de resterende Marismas zal werpen. Van twee kanten uit worden dus de Marismas de Hinojos bedreigd. En hiermee tevens de mogelijkheid voor broed-, rust- en pleisterplaats (vaak ook: overwinteringsplaats) voor honderdduizenden vogels, waarvan zeer vele in Nederland overzomereren.

Tijdens ons verblijf in Andalusië maakten wij in Sevilla kennis met de directeur van het Biologisch Station Coto Doñana, Dr. Valverde, die een zeer actief aandeel heeft gehad in het tot stand komen van dit Natuurreservaat. Dr. Valverde was zo vriendelijk ons desgevraagd inlichtingen te geven, waar diverse bijzondere vogels waar te nemen zijn en hij verstrekte ons zeer wel-

willend een vergunning om Coto Doñana te bezoeken.

Samen met mijn vrouw trokken wij erheen en sloegen onze tent op in een woeste, onbewoonde streek, even buiten het Reservaat,, aan welks toegang een groot bord staat met de woorden: 'Estacion Biologica de Doñana: Consejo Superior de Investigaciones Cientificas; World Wildlife Fund.' Gedurende 2 dagen doorkruisten wij het Reservaat (dat ong. 60 km² groot is) en zijn naaste omgeving. Vanzelfsprekend kon het niet meer zijn dan een vluchtige verkenning. Toch namen wij en passant een 60-tal verschillende vogelsoorten waar. Ik noem er maar enkele van: het waren (in alfabetische volgorde): Blauwe ekster, Blonde tapuit, Bijeneter, Cetti's zanger, Dwergarend, Eur. kanarie, Gele kwikstaart (iberische vorm), Griel, Grutto, Hop, Kievit, Kleine zilverreiger, Koereiger, Kuifkoekoek, Kwak, Lepelaar (in een grote kolonie genesteld in een groepje kurkeiken samen met enkele Blauwe reigers en Ooievaars), Oeverloper, Orpheus' grasmus, Purperreiger, Putter, Ralreiger, Rode patrijs, Roodkopklauwier, Roodstuitzwaluw, Scharrelaar, Snor, Steltkluut, Vorkstaartplevier, Witwangstern, Wouw, Ijsvogel, Zwarte spreeuw, Zwarte stern en Zwarte wouw. Omdat onze aandacht vooral in beslag werd genomen door bijzondere vogels zoals: Kleine zilverreigers, Koereigers, Wouwen, Hoppen, Bijeneters, e.d. hebben wij onvoldoende aandacht kunnen besteden aan kleinere zangers, waarvan talloze zich in het

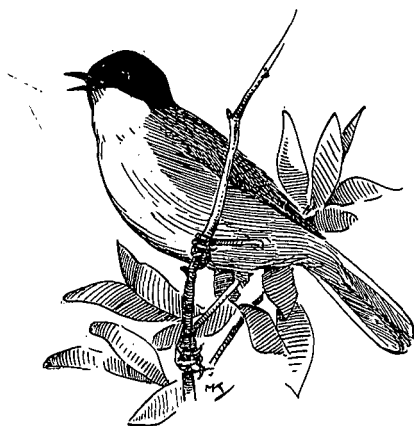
Rode patrijs

struikgewas verborgen hielden. Voldoende om te zien, hoe enorm rijk aan vogelsoorten deze streek is.

Maar niet alleen in Coto Doñana en onmiddellijke omgeving kan men bijzondere vogels waarnemen. Wij bezochten meerdere plaatsen waar wij interessante waarnemingen deden. Zo bijv. langs de monding van de Guadalquivir (zoutpannen), te midden van reeds ontgonnen Marismas (in-aanleg-zijnde rijstvelden) en in verspreide (nog niet ontgonnen) kleine plasjes, waar wij, behalve de reeds genoemde watervogels en steltlopers o.a. Tureluurs, Bontbekplevieren, Strandplevieren, Bonte strandlopers, Kanoetstrandlopers, Kemp-haantjes, een Groenpootruiter, Kokmeeuwen, Zilvermeeuwen, Lachsterns, een Zilverplevier, Knobbelmeekoeten, Slobeenden, Wilde eenden, Krooneenden en een Tafeleend hebben gezien.

Op drogere plaatsen, in de verdere omgeving van de Marismas, zoals in houtwallen om bouwlanden en in olijftuinen, namen wij o.a. waar: Rosse waaierstaart, Provence grasmus, Kleine zwartkopgrasmus, Baardgrasmus, Cirlgors, Kalanderleeuwerik, Kortteenleeuwerik. Een bijzonder voorrecht en een ware belevenis vormden een 35-tal Flamingo's, die zich ophielden in een zoutmoeras, midden tussen de bergen en ver van de kust, gelegen langs de straatweg halverwege Sevilla en Malaga. In dit zoutmoeras troffen wij ook enkele (gewone) Kluten aan.

In de bergen van Andalusië zijn gedeelten met ruige rotsen, waar Alpenkraaien, Rotsduiven en Aasgieren huizen en waar (in grote kolonies) mooi-bruine Kleine torenvalken broeden, deze laatste ook op de

Kleine zwartkop grasmus

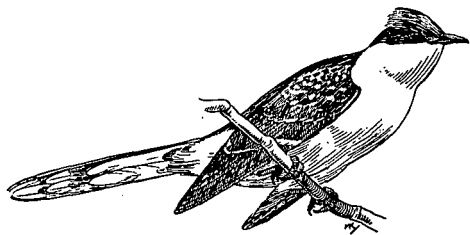
kathedraal van Sevilla. In een hooggelegen, eenzame rotswoestenij zagen wij de Rotslijster, de Blauwe rotslijster en een vlucht Rotszwaluwen.

Een verblijfplaats van de Havikarend en de Vale gier, eveneens in een afgelegen rotsgebied, misten wij, omdat wij een verkeerde weg insloegen.

In totaal namen wij nagenoeg 120 verschillende vogelsoorten waar; hieronder bevonden zich bijna 50, die in Nederland of niet voorkomen, of zeldzaam zijn.

Deze (uiteraard summiere) opsomming van waargenomen vogels moge duidelijk maken, welk een paradijs zuid-Andalusië is voor de vogelliefhebber. Geen wonder, dat de schrik hem wel om het hart moet slaan bij de gedachte, dat aan dit mooi's spoedig een einde zal komen, wanneer nl. de ontginning van de schaarse, verspreid liggende waarnemingsplaatsen, evenals van de Marismas verder voortgang vindt.

Het is daarom, dat de oproep tot steun aan het plan voor reservering van de Marismas de Hinojos zo'n sympathieke weerklank vindt bij hem, die deze streek heeft bezocht en, naar wij hopen, óók bij hem, die dit verslagje heeft gelezen. Laat het echter niet alleen bij sympathie: geldelijke steun is dringend nodig! Laat U niet onbetuigd!

Kuifkoekoek

Tekeningen: M. J. C. Kolvoort